

Nr 26.

Ankom till Riksdagens kansli den 18 april 1913 kl. 8 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 15—23 och 30 §§ i 8 kap. strafflagen, lag, innefattande vissa bestämmelser till skydd för hemligheter av betydelse för rikets försvar, lag, innefattande ändring i 8 kap. 2 § 6 mom. rättegångsbalken, samt lag angående ändrad lydelse av förordningen om offentlighet vid underdomstolarna den 22 april 1881.

Närvarande: herrar Widén, Lindbagen, af Ekenstam, Trana, Gezelius, Alexanderson, von Baumgarten, Olsson i Hof, Dahl, Eliasson*, Petersson i Södertälje, Olsson i See, Forsberg*, Holmdahl, Persson i Norrköping*, och Johansson i Mellbyn.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Genom en den 28 mars 1913 dagtecknad proposition, nr 161, vilken proposition blivit för förberedande behandling till lagutskottet hänvisad, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bifogade, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit Riksdagen att antaga följande förslag till

1:o) **Lag**

om ändrad lydelse av 15—23 och 30 §§ i 8 kap. strafflagen.

Häri genom förordnas, att 15—23 och 30 §§ i 8 kap. strafflagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

Bihang till Riksdagens protokoll 1913. 9 saml. 25 häft. (Nr 26.)

15 §.

Har den, som uppdrag fått att i ärende, som riket rör, med främmande makt något avhandla eller sluta, uppsåtligen dess fördel emot riket främjat eller riket eljest skadat; dömes till straffarbete på livstid eller från och med åtta till och med tio år. Tager han, i sådan avsikt, gäva eller förläning av främmande makt; dömes, ändå att skada därav ej kom, till straffarbete från och med sex till och med tio år.

Tager annan än den, som nu är sagd, gäva eller förläning av främmande makt, för att dess fördel emot riket främja eller riket eljest skada; dömes till straffarbete från och med fyra till och med åtta år.

16 §.

Vad den, som emot 15 § sig förbrutit, av främmande makt tagit, vare till kronan förverkat.

17 §.

Har den, som betrodd är att veta hemliga underhandlingar, rådslag eller slut i ärende, därå rikets säkerhet eller rätt emot främmande makt ligger, dem uppenbarat, eller handling, som han i ty mål lönlighålla bort, utan lov utgivit eller kungjort; dömes till straffarbete på livstid eller från och med åtta till och med tio år. Skedde brottet utan uppsåt att skada göra, och var faran ringa; då må tiden för straffarbetet till två år nedsättas.

Hava sådana hemligheter eller handlingar, som nu sagda äro, kommit till annan persons kunskap eller i hans hand, och är honom vederligt, att de böra lönlighållas: uppenbarar, utgiver eller kungör han dem, i uppsåt att skada göra; varde dömd till straffarbete från och med två till och med sex år. Sker det utan dylikt uppsåt; vare straffet fängelse eller, där faran ringa var, böter.

18 §.

Den, som, i annat fall än förut i detta kapitel sagt är, för obehörig uppenbarar sådana handlingar, avbildningar eller andra föremål eller sådana sakförhållanden, vilkas uppenbarande för främmande makt kan skada rikets försvar och som han vet böra hemliga hållas, dömes till

straffarbete i högst fyra år. Var faran ringa, eller äro omständigheterna eljest synnerligen mildrande; må till fängelse eller böter dömas.

Uppenbarades hemligheten för främmande makt eller eljest under sådana förhållanden, att synnerlig fara för rikets säkerhet därav uppkom; dömes till straffarbete från och med två till och med sex år.

19 §.

Har någon gjort försök till brott, som i 17 eller 18 § sägs, och blev endast genom omständigheter, som voro av gärningsmannens vilja oberoende, brottets fullbordan förhindrad; vare straffet för det fall, som i 17 § 1 mom. nämnt är, straffarbete i högst tio år; för det fall, som i 17 § 2 mom. omförmäles, högst straffarbete i fyra år, men, om försöket skett utan uppsåt att skada göra, fängelse i högst ett år eller böter; samt för det fall, som i 18 § sägs, högst straffarbete i två år, men, där brottet, om det blivit fullbordat, skolat straffas efter 18 § 2 mom., högst straffarbete i fyra år.

20 §.

Den, som med vetskap därom, att föremål eller sakförhållande, varom i 17 eller 18 § förmäles, bör hållas hemligt, obehörigen sätter sig i besittning av sådan hemlighet, i annat fall än förut i detta kapitel sagt är, dömes till straffarbete i högst två år eller fängelse. Framgår det av omständigheterna, att han ej haft för avsikt att uppenbara hemligheten för någon obehörig, eller äro omständigheterna eljest synnerligen mildrande; vare straffet böter.

Skedde brottet i avsikt att uppenbara hemligheten för främmande makt; dömes till straffarbete från och med ett till och med fyra år.

21 §.

Har någon gjort försök till brott, som i 20 § sägs, i avsikt att uppenbara hemligheten för främmande makt, och blev endast genom omständigheter, som voro av gärningsmannens vilja oberoende, brottets fullbordan förhindrad; dömes till straffarbete i högst två år.

22 §.

Var som, i uppsåt att riket skada, förfalskar, undanhåller, förstörer eller fördärvar handling, som innefattar bevis för rikets säkerhet eller

rättigheter emot annan stat; varde dömd till straffarbete från och med åtta till och med tio år eller på livstid.

Den, som utan sådant uppsåt, som i 1 mom. sägs, men med kännedom om vikten av handling, som där omtalas, den med vilja undanhåller, förstörer eller fördärvar, dömes till fängelse eller till straffarbete i högst två år.

23 §.

Var som vet förräderi eller sådant brott emot rikets säkerhet, som ovan sagt är, å färde vara, och det ej i tid upptäcker, dömes till fängelse eller till straffarbete i högst fyra år. Har han ej de skäl, varmed han tilltror sig kunna den brottslige till gärningen binda; uppenbare då, utan att nämna personen, de omständigheter, som honom kunniga äro, eller straffes, som nyss är sagt. Ej skall någon av de i 3 kap. 11 § nämnda personer till straff efter denna § fällas, där brottets upptäckande icke utan angivelse till åtal ske kunnat.

30 §.

Den, som till straff efter 1, 4, 5, 6, 9, 11, 13 eller 15 §, 17 § 1 mom. eller 22 § 1 mom. sig skyldig gjort, varde ock dömd medborgerligt förtroende förlustig. Lag samma vare, om någon efter 2, 3, 7, 8 eller 10 § är förfallen till straffarbete i minst sex månader.

2:o) **L a g,**

innefattande vissa bestämmelser till skydd för hemligheter av betydelse för rikets försvar.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Har någon genom att lämna oriktiga uppgifter om sina personliga förhållanden eller eljest svikligen berett sig tillträde till någon för rikets fasta försvar avsedd anläggning eller till förråd, fabrik, varv, kasern eller annan dylik till försvaret hörande inrättning eller till något krigsmaktens fartyg, eller har någon på sätt nu är sagt berett sig tillfälle att, efter det han obehörigen inkommit i anläggning, inrättning eller

fartyg, som nyss omförmälts, där kvarstanna, varde dömd till böter eller fängelse i högst ett år.

2 §.

Överträder någon av Konungen eller, enligt Konungens förordnande, av myndighet meddelat förbud att beträda anläggning, inrättning eller fartyg, som i 1 § sägs, och är ej sådant fall, som i nämnda § avses, för handen, eller överträder någon sålunda meddelat förbud att övervara härens eller flottans övningar, straffes med böter, högst tvåhundra kronor.

3 §.

Den, som utan vederbörande myndighets tillstånd avbildar eller beskriver någon för rikets fasta försvar avsedd anläggning eller del därav eller till sådan anläggning hörande anordning för försvarsändamål, dömes, om genom uppenbarande av avbildningen eller beskrivningen skada för försvaret kan uppkomma, till böter eller fängelse i högst sex månader, därest ej gärningen är i allmänna strafflagen belagd med strängare straff.

4 §.

Företager någon sjömätning eller lodning vid rikets kuster eller i därtill hörande skärgårdar, farleder eller hamnar utan att till sådan åtgärd hava erhållit tillstånd enligt vad av Konungen stadgas, varde dömd till böter eller fängelse i högst sex månader, om ej gärningen är i allmänna strafflagen belagd med strängare straff; dock äge vad sålunda är sagt ej tillämpning, om någon utför lodning, som erfordras för framförande eller säkerställande av fartyg, varå han befinner sig, eller om lodning i hamn verkställes på föranstaltande av vederbörande hamnmyndighet.

3:o) **L a g,**

innefattande ändring i 8 kap. 2 § 6 mom. rättegångsbalken.

Härigenom förordnas, att stadgandet i 8 kap. 2 § 6 mom. rättegångsbalken, att hovrätt äger att döma över mål angående landsförräderi och rådslag med fienden, skall upphöra att gälla.

4:o) **L a g****angående ändrad lydelse av förordningen om offentlighet vid underdomstolarna den 22 april 1881.**

Häri genom förordnas, att förordningen om offentlighet vid underdomstolarna den 22 april 1881 skall erhålla följande ändrade lydelse:

Vid allmän underrätt, så ock vid poliskammare, när sådana mål där förehas, i vilka poliskammare utövar domsrätt, skall rättegång hållas offentligen; och vare förty, så länge det kan ske utan trängsel för dem, som till rätten höra eller hava med sakerna att skaffa, ej någon förment att vara inne, medan rätten sitter, där ej överläggning till beslut skall inom lyckta dörrar hållas, eller rätten finner förekommande mål vara för anständigheten och sedligheten stötande eller att i följd av rättegångens offentlighet något kan uppenbaras, som med hänsyn till rikets säkerhet bör hållas hemligt för främmande makt, i vilka händelser åhörarna skola på ordförandens tillsägelse avträda. — Var som rättegång avhöra vill skall skicka sig tyst och anständigt. Gör någon annorlunda, må han från rummet avvisas. — Den, som i rätten förer ordet, äge till ordningens bibehållande giva nödiga föreskrifter. Vad han i ty fall förordnar, gånge genast i verkställighet. — Genom vad här blivit stadgat göres icke någon ändring i 21 och 22 §§ 17 kap. rättegångsbalken.

*Utskottets
yttrande.*

För varje land med ett ordnat försvar är det uppenbarligen av stor vikt, att effektivt skydd beredes emot obehörigt uppenbarande eller utforskande av för försvaret betydelsefulla hemligheter. I de flesta moderna utländska stater har man i samband med krigsväsendets utveckling och den därav föranledda stegrade verksamheten för utspanande av militära hemligheter i första hand sökt vinna berörda skydd genom införande av omfattande straffbestämmelser emot spioneri.

Vår egen lagstiftning på detta område är, såsom i det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet framhålles, i väsentliga avseenden ofullständig och jämväl i övrigt otillfredsställande. Visser-

ligen hava i 8 kap. strafflagen ansvarspåföljder stadgats för spioneri och därmed jämförliga brott under krigstid ävensom för uppenbarande i vissa fall av hemliga underhandlingar och beslut, som äro av vikt för rikets säkerhet eller rätt emot främmande makt, men däremot saknas i stort sett i vår rätt straffbestämmelser emot obehörigt utforskande i fred av hemligheter av nu ifrågavarande art.

Efter det till avhjälpande av denna brist i vår lagstiftning redan tidigare förslag varit å bane, anmodade chefen för lantförvarsdepartementet i skrivelse den 16 december 1908 chefen för generalstaben att inkomma med förslag till de åtgärder i berörda syfte, som prövades vara av behovet påkallade för vårt land. I anledning härav avgav denne den 20 juni 1911 utlåtande i ämnet med förslag till lag om skydd för hemligheter av militär betydelse. I utlåtandet framhölls, att den otvivelaktigt mest betydelsefulla åtgärden för vinnande av ifrågavarande syfte torde vara införande av lagbestämmelser mot obehörigt uppenbarande eller utforskande av viktiga militära hemligheter ävensom mot annan verksamhet, som innefattade fara för dylika hemligheters uppenbarande.

Sedan över detta förslag yttranden inhämtats från vissa myndigheter, underkastades det i justitiedepartementet en närmare granskning och blev jämväl därstädes i vissa delar omarbetat, varvid förslagets rubrik ändrades till »förslag till lag om skydd för hemligheter av betydelse för rikets försvar». Därjämte utarbetades inom justitiedepartementet ovanangivna, av nyssberörda lagförslag föranledda förslag till lag innefattande ändring i 8 kap. 2 § 6 mom. rättegångsbalken och till lag angående ändrad lydelse av förordningen om offentlighet vid underdomstolarne den 22 april 1881.

Över lagförslaget och nämnda två ändringsförslag inhämtades yttrande av lagrådet, som därvid på angivna, i det vid propositionen fogade utdraget av lagrådets protokoll omförmälta skäl hemställde, att den erforderliga lagstiftningen i ämnet, så vitt den avsåge förbrytelser av samma eller liknande art med de i 8 kapitlet strafflagen behandlade, icke, såsom i förslaget skett, måtte upptagas i en särskild från strafflagen fristående lag utan åstadkommas genom en omarbetning av nämnda kapitel. Vad anginge i förslaget i övrigt innehållna bestämmelser, kunde desamma enligt lagrådets mening lämpligen i en särskild lag bibehållas.

I anledning av de av lagrådet framställda anmärkningarna blev lagförslaget inom justitiedepartementet ånyo föremål för omarbetning. På sätt lagrådet hemställt, blevo därvid vissa av förslagets bestämmelser

överflyttade till och inpassade i 8 kap. strafflagen, i samband varmed innehållet i dessa bestämmelser jämkades till överensstämmelse med övriga stadganden i kapitlet. Berörda bestämmelser jämte av deras överflyttning till 8 kapitlet däri föranledda ändringar finnas upptagna i ovanomförmälda förslag till lag om ändrad lydelse av 15—23 och 30 §§ i 8 kap. strafflagen. Övriga i det ursprungliga lagförslaget upptagna bestämmelser hava efter omarbetning bibehållits i det med förevarande proposition framlagda förslaget till lag, innefattande vissa bestämmelser till skydd för hemligheter av betydelse för rikets försvar.

Förenämnda förslag till lag, innefattande ändring i 8 kap. 2 § 6 mom. rättegångsbalken, samt till lag angående ändrad lydelse av förordningen om offentlighet vid underdomstolarne den 22 april 1881 hava i oförändrat skick för Riksdagen framlagts.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för propositionen, får utskottet i övrigt hänvisa till de vid densamma fogade utdrag av statsrådsprotokollet.

Utskottet har vid granskning av förevarande lagförslag icke funnit något att mot desamma anmärka.

Utskottet får alltså hemställa,

- att Riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition antaga ovan intagna förslag till
- 1:o) lag om ändrad lydelse av 15—23 och 30 §§ i 8 kap. strafflagen;
  - 2:o) lag, innefattande vissa bestämmelser till skydd för hemligheter av betydelse för rikets försvar;
  - 3:o) lag, innefattande ändring i 8 kap. 2 § 6 mom. rättegångsbalken; samt
  - 4:o) lag angående ändrad lydelse av förordningen om offentlighet vid underdomstolarne den 22 april 1881.

Stockholm den 18 april 1913.

På lagutskottets vägnar:

JOHAN WIDÉN.

Särskilt yttrande

av herr *Lindhagen*, som anförde:

»Frånvaron av nu ifrågasatta lagstiftning har under gångna tider veterligen ej föranlett några äventyrligheter. Ännu mindre kunna enligt min uppfattning sådana äventyrligheter vara att befara för framtiden såsom fredsgarantierna särskilt för vårt land alltjämt växa på sätt jag närmare sökt utveckla i min i år inom Andra kammaren väckta motion nr 250 om nationaliteternas rätt.

Med en sådan uppfattning är det icke utan att ett dylikt lagstiftningsarbete framstår såsom skäligen onödigt. Det kan till och med giva anledning till den farhågan, att förslaget är ett uttryck i själva verket för den på många håll rådande föreställningen, att vi befinna oss i ett hotat krisläge, och sålunda framkommit såsom ett litet led i uppjagandet av den skrämsel, som i sin ordning alltjämt kräver av vårt folk åtagandet av onaturliga krigsbördor.

Då emellertid förslaget teoretiskt sett är försvarligt, då det inom utskottet försäkrades, att det företrädesvis framlagts i sådant syfte, och då många andra av sin övertygelse önska detsamma genomfört, har jag ej heller för min del ansett tillräckliga skäl föreligga för att motsätta mig denna i förväg beställda lilla dekoration till det försvarssystem, som förväntas skola framspringa ur försvarsberedningarnes sköte.

Ur straffrättslig synpunkt kunna visserligen också betänkligheter göras gällande därutinnan att förslaget utvidgar antalet undantagsfall, då även försök till straffbara handlingar bestraffas. För den som bestämt motsätter sig den tillkännagivna avsikten att i den blivande nya strafflagstiftningen dylika försök skola till skillnad från vad nu gäller i regeln umgällas med straff, kan det ej vara tilltalande att bidra till att öka antalet av de prejudikat, som därvid kunna åberopas.* Då emellertid inom det straffområde, varom här är fråga, redan finnas sådana undantagsbestämmelser samt ökandet av desamma antal sålunda kan anses såsom en konsekvens av vad som här redan gäller, har jag ansett även de nu framhållna betänkligheterna kunna falla.